

De itt is ünnepélyes ígéretet teszünk arra, hogy a magyar demokrácia, a magyar nép nem fog csalódní bennünk.

Be akarjuk bizonyítani, hogy nem kidobott pénz az, amit a magyar nép honvédségére szán.

Katonailag kiválóan képzett, politikailag iskolázott, keményen fegyelmezett, a demokrácia védelmére bármely pillanatban életének és vérének feláldozása árán is kész, harcos, egészséges, kisportolt, nélkülözéseket is elviselni képes katonákat akarunk nevelni és ezen keresztül felépíteni azt a honvédséget, amelyik nem acsarkodik a szomszéd felé, nem fanyalog sem békés, sem fegyveres revízióért, de amelyik éberén őrködik azon, hogy a magyar nép békés, építő és teremtő munkáját ne zavarhassa meg többé sem belső, sem külső reakció.

Variházy Oszkár

A DEMOKRATIKUS HONVÉDSÉG SZEMÉLYI UTÁNPÓTLÁSA

A személyi utánpótlás csak egy része a személyi gazdálkodásnak. Ahhoz, hogy a személyi utánpótlás problémáit világosan lássuk, tisztában kell lennünk a volt hadsereg személyi keresztmetszetével és személyi kiválasztásának irányelveivel. Csak a volt hadsereg személyi keresztmetszetének helyes értékelése és az új honvédség célkitűzéseinek világos felismerése adhatja meg az alapot a személyi utánpótlás helyes felépítéséhez.

Minden hadsereg jellegzetességét — sokkal inkább, mint bármely más testületét — vezetői rétege, vagyis tisztikara határozza meg. A személyi helyzet ismertetésénél tehát a tisztikar személyi keresztmetszetét kell elsősorban vizsgálat alá venni.

A régi hadsereg személyi felépítésében lényegileg azonos volt a régi közigazgatással. Szervesen hozzásímult az ellenforradalmi bürokráciához és ugyanúgy, mint az, töretlenül igyekezett a Horthy-rendszer célkitűzéseinek teljes kiszolgálására.

A mult keresztmetszete.

Utánpótlását két fő forrásból kapta: a leszegényedett földbirtokos és közhivatalnok rétegből és a volt osztrák—magyar hadsereg tagjából, illetve azok leszármazottaiból. Kisebb mértékben találunk közöttük polgári elemeket is — a munkás- vagy parasztszármazású tiszt egyéni kivétel és csak akkor tud megmaradni, ha származását megtagadja. — Az egész hadsereg személyi készletének jellegzetessége ezenkívül az erős német befolyás, illetve német barátság.

A tiszthelyettesi kar lényegében, súrlódás nélkül idomult a tisztikarhoz. A tiszthelyettesi kar zömét a gazdag paraszti réteg adta (érdekes megfigyelni, hogy különösen egyes fegyvernemeknél, munkás vagy szegény paraszt származású tiszthelyettes alig volt). Ez a tiszthelyettesi kar — a maga lehatárolt lehetőségeiben — készséges kíséretje volt a tisztikarnak és ugyanúgy, mint a közigazgatás altiszti kara, osztályát megtagadva, azzal élesen szembefordult.

Ha a történelmi fejlődést szemügyre vesszük, a hadsereg ilyen személyi felépítése világosan érthetővé válik.

A katonaság „nemesi hivatás“ volt. Az állandó hadsereg felállítása után a nemesi réteg természetesen továbbra is megtartja a hadsereg vezető helyeit. A fejlődés folyamán — amikor a hadsereg hűbéri jellegéből formailag áttér a zsoldos, majd később az általános védkötelezettségen alapuló állandó hadseregekre, a nemesi réteg vezető szerepe változatlanul megmarad. A főnemesség helyét fokozatosan átveszi a közép- és kismemesség leszegényedett rétege, majd később a vagyonosabb polgári osztály egyes képviselői. 1919 után — az osztrák—magyar monarchia hadseregének sok tagját átveve — a hadseregben az erős osztrák befolyás továbbra is megmarad, illetve átnő a határozott és félreérthetetlen német imádatba.

A Horthy-hadsereg tehát személyi keresztmetszetében és így szellemében is egyenességi rokona az ellenforradalmi közigazgatásnak. Hűséges és gátlás nélküli szolgálja az uralkodó osztálynak és a dolgozók tömegétől elszakadva — azzal élesen szembenáll.

Anyagi helyzete éppen olyan rossz, mint a közhivatalnoké. Mindent felülről vár, így természetesen az uralkodó réteg intézkedéseinek bírálat nélküli végrehajtása. A dolgozók és hadsereg közé az ellenforradalom nevelési rendszere, ferde történelmi szemlélete, éles és hazug népellenes propagandája céltudatosan és sajnos, teljes sikerrel — mind szélesebb szakadékokat épít. (A szakadékokat még tovább mélyíti az uralkodó réteg céltudatos politikája: külön „tishti becsület“, fegyverhasználati jog, nőszülési szabályzat stb.) A helyzetet tovább rontja, hogy az ország összes megoldatlan problémáinak okaként „Trianon“ szerepel, kibővítve az „internacionalista“ munkásság „felforgató, nemzetietlen és türehtetlen“ követeléseivel és a zsidókérdéssel.

A Horthy-rendszer tehát igen előrelátóan és céltudatosan építette fel saját hadseregét. A magasabb vezetők és a tisztikar következetes kiválasztásában sikerült is céljait elérnie. Nevelési és utánpótlási rendszere teljesen logikus. Elsősorban felszámolja a forradalomban résztveteket, majd kiválogatja az ellenforradalom aktív résztvevőit és ezt a vázlat feltölti a semleges tömeggel, amit azután következetesen a saját céljaira formál. Lezárja az utat lefelé a dolgozók felé és kinyitja az utat felfelé — a legmagasabb államvezetés felé.

Nevelési és kiválasztási rendszere tehát a szociális fejlődés helyes irányainak eltorzításán, a főcéloknak mellékcélokkal való tudatos helyettesítésén nyugszik.

A hadsereg német katonai szakirodalmon nő fel, csak német példákat lát maga előtt, a valódi élet problémáitól lényegileg elzárva és

leközömbösítve, „nem politizál“ és egyenes vonalban halad az ellenforradalom eszmei vonalán. Megteszi az utat a keresztény kurzuson át a „tengely-politikáig“ — és utána a faszizmusig. Miután a Horthy-rendszernek a faszizmusba való átnövése legfeljebb csak kis mértékben, esetleg a külső formák, de semmiesetre sem a lényeg megváltozását jelenti, ezen a változáson a hadsereg — sutba dobva Horthyra tett esküjét — simán és zökkenésmentesen jut túl.

A vezető réteg egy-társadalmi osztályból állt.

A Horthy-hadsereg vezető rétege tehát *egy* társadalmi osztályból tevődik össze, élesen és ellenségesen áll szemben a dolgozókkal, nevelésének alapja a német csodálat és barátság és a társadalmi problémák megoldását a sovinizta alapokon nyugvó agresszív revízióban és a zsidókérdésben látja. És ez tökéletesen érthető is. Az a hadsereg, amelynek legfelsőbb „hadura“ a síófoki és orgoványi Horthy és nevelésének alapjait az ellenforradalom legvéresebb kezű szereplői rakták le, egyenes őse Szálasi, Berégyfő, Grassy, Czeidner hadseregének. Berégyfő szerepében nem az a megdöbbenő, hogy a nyilas terror honvédelmi minisztere volt, hanem az, hogy ezt megelőzően a vezérkari iskola parancsnoka, később hadseregparancsnok lett és Horthy alatt lépett elő vezérezredessé. És Feketehalmy-Czeidner, Werth, Grassy, Nagyörszi, Szombat-helyi, Hindy, Jány, Rátz Jenő és a többiek mind — a nyilas terror *előtt* futották meg katonai karrierjüket. Természetes, hogy az a hadsereg, amely az uralkodó osztály, tehát *egy* osztály hadserege volt, gondolkodás nélkül és könyörtelenül valósította meg ennek az egy osztálynak célkitűzéseit — élesen szembekerülve a dolgozó osztályok és így a nemzet reális érdekeivel. Természetes az is, hogy Horthy „árulása“ után az a hadsereg, amelynek Berégyfő vezérezredese volt, egyenesen és zökkenőmentesen haladt tovább azon az úton, amire 25 év készítette elő.

A volt hadsereg személyi készletét így kell és csak így szabad értékelnünk. Tisztán kell látnunk, hogy nem szabály, hanem inkább egyéni kivétel az, aki a régi hadsereg tagjaiból az új honvédség valóban értékes tagjává válhat.

Egy történelmi fejlődés törvényszerűsége alapján létrejött és az ellenforradalom nevelési rendszerében felépített hadsereg szellemét megtagadni és azzal szembehelyezkedve, a demokrácia útján elindulni, igen nehéz. Önmagunkat vezetnénk tudatosan félre, ha abban a feltevésben ringatnánk magunkat, hogy ez a régi hadsereg tagjainál nagy számban várható. Különösen a hadseregnél, mert éppen egy hadseregnek rendkívül nehéz a mult szellemi hagyatékától való elszakadás. A katonaság jellegzetességéből adódik, hogy a vezetők és alárendeltük majdnem állandó együttlététől fakadóan, a vezetők befolyása rendkívül nagy. Az a vezető, aki az elmúlt 25 év alatt vált vezetővé — egyéni kivételektől eltekintve —, nem lesz képes nevelését megtagadni. 40—50 éves emberek, döntően nagy százalékban, már nem nevelhetők. Ha valóban olyan hadsereget akarunk, amely a demokráciának megbízható

támasza, személyi téren is tiszta helyzetet kell teremtenünk és a mult személyi hagyományaival maradéktalanul és a visszatérés lehetőségének teljes kizárásával le kell számolnunk.

A dolgozó osztályok előtt meg kell nyitni a kaput.

A demokráciának olyan hadseregre van szüksége, amely a dolgozó nép hadserege, amely hadsereg nem fordítható szembe a néppel, hogy egy osztály célkitűzéseit kiszolgálja. Olyan parancsnokok kellenek, akik a dolgozók reális érdekeit tisztán látva, azok megvalósítására törek-szenek. A vezetők társadalmi megoszlásának lényegileg egyeznie kell az ország társadalmi megoszlásával. Munkás- és parasztszármazású vezetők kellenek, akik nem tagadják meg osztályukat, hanem egyidőben tudnak a hadseregnek vezetői lenni és osztályukban megmaradni. Őszintén és harcosan demokratikus vezetői réteg kell, amelyik már személyi összetételében is biztosítani tudja, hogy a hadsereg őszintén és harcosan demokratikus lesz.

Meg kell nyitni a kaput a dolgozók előtt, hogy feljuthassanak a legmagasabb vezetésig. Lehetővé kell tenni, hogy mindenki, származásra való tekintet nélkül, képességei szerint juthasson előre. Sőt — ezen túl is kell menni — és mindaddig, amíg az iskoláztatás nem lesz ingyenes, rendezetileg lehetővé kell tenni azt, hogy az országos arány-nak megfelelően juthasson előre a paraszt vagy munkás származású honvéd. *Az új honvédséget tehát alulról és részben kívülről kell nem feljéssíteni, hanem újra alkotni.*

Igy felállítva az új demokratikus honvédség személyi kívánalmait, vitathatatlan az, hogy a régi hadsereg személyi készletét csak erős és megalkuvás nélküli kirostálás után lehet az új honvédségbe átvenni.

Hiba lenne a Horthy-hadsereg összes tagját eleve használhatatlannak ítélni. Osztályozásra szükség van és osztályozni kell is. Akkor tehát, amikor az új honvédség személyi kiválasztásának és ennek részeként a személyi utánpótlásnak elveit ismertetjük, szükségünk van a rendelkezésre álló személyi készlet reális megítélésére.

Az új honvédség felépítéséhez rendelkezésünkre állanak:

1. A volt hadsereg tényleges tagjai,
2. a volt hadsereg tartalékos tagjai,

3. a demokratikus elvek alapján kiválasztandó és kiképzendő utánpótlás.

ad 1. A volt hadsereg tényleges tagjai felhasználhatóság szempont-jából két lényeges csoportra oszthatók:

a) Az egyik — és ez a döntően nagy csoport — azokból tevődik össze, akik Horthyt, majd Szálasi végig kiszolgálták és egészen a háború befejezéséig tevőlegesen résztvettek az ország elpusztításában. Ez a csoport — köznyelven — „nyugatos“ név alatt ismert.

A nyugatosok csoportjára kétséget kizáróan megállapíthatjuk, hogy az új honvédségnek nem lehet alkotó része. Az, aki még 1944 október 15-e után is harcolt és az ország területét elhagyta, világosan és félreérthetetlenül leszögezte politikai állásfoglalását, ami röviden

talán így foglalható össze: magyar érdekek ellen — idegen célokért, a fejlődés ellen — fasiszta célokért harcolni. Ezeket — kivéve a deportáltakat és súlyos sebesülteket — a hadsereg kötelékéből — a visszatérés lehetősége nélkül — el kell távolítani, mert a demokráciának új honvédsége felépítésében legalább annyira céltudatosnak kell lennie, mint az ellenforradalom volt.

b) A másik csoport azokból alakul, akik még október 15-e előtt vagy részben azután váltak ki a honvédség kötelékéből (ide tartoznak a Keleten levő hadifoglyok is). Ennek a csoportnak tagjaival szemben az egyéni mérlegelés álláspontjára kell helyezkedni, alapos lelkiismeretességgel bírálva el előéletüket, a háború alatti és a felszabadítás utáni magatartásukat. A megmaradottak alapos demokratikus átnevelése és továbbképzése elengedhetetlen feltétel.

Úgy az előbb említett, mint a legutóbbi csoportnál eleve elhibázott a „szakszerűség“ örve alatti megalkuvás. A szakszerűség kérdése kiképzés és így rövid, de legalább is nem túl hosszú idő kérdése. A honvédség nem nyer azzal, aki szakszempontról kiváló, de a demokrácia szempontjából annál kevésbé az. Miután a leépítés 80—85 százalékos, a rendelkezésre álló nagy választási lehetőség megoldhatóvá teszi azt, hogy a demokrácia szempontjainak teljes figyelembevételével mellett a szakszerűség kívánalmái is teljes mértékben kielégíthetők legyenek.

2. A volt honvédség tartalékos tagjainál alapjaiban hasonló a helyzet és az elbírálás, azzal a kiegészítéssel, hogy míg a volt hadsereg hivatásos tagjainál a hadsereg szellemének hatása nehezen volt ellen-súlyozható, a tartalékosoknál ez a hatás kevésbé érvényesült. Ennek a csoportnak egyes tagjainál tehát könnyebben képzelhető el az ellenforradalmi rendszerrel való gyakran éles és hosszabb idő óta való szembefordulás.

(Úgy az 1., mint a 2. csoportnál az igazolás, mint teljesen csődöt mondott eljárás, csak egészen mellékes támpont lehet. Bár egyes igazoló bizottságok ítéleteikben mintaszerű következetességgel és szigorral jártak el, ezeket az ítéleteket is lerontotta a népbíróságok sorozatos felmentése.)

3. A harmadik csoportba tartoznak a demokrácia szempontjainak teljesen megfelelő és a demokrácia elveinek figyelembevételével kiválasztott és kiválasztandó új tagjai a honvédségnek. Ez a csoport az, amelyre a honvédséget — fokozatos fejlődés után — alapozni kell.

Akkor, amikor, szemben a többi közalkalmazottal, a honvédségnek régi létszámát 80—85 %-kal kellett csökkentenie, a kiválasztás alapja csakis a demokrácia megerősítése lehet, minden mellékszempont legteljesebb félretekvése mellett.

A „B“-listázás nem teljes megoldása a szükséges személyi rostálásnak. A „B“-listázás a megmaradottak részére nem menlevelet jelent, hanem csupán azt a lehetőséget, hogy megmaradva az új honvédség kötelékében, alkalmuk van magatartásukkal, munkájukkal őszintén demokratikus felfogásuk bebizonyítására.

A személyi utánpótlás feladatai.

A személyi kiválasztás és így a személyi utánpótlás megoldandó feladatait tehát röviden a következőkben lehetne összefoglalni:

1. A volt hadsereg tényleges és tartalékos tagjainak maradéktalanul alapos elbírálása után a valóban alkalmasok kiválasztása, demokratikus átnevelése és katonai továbbképzése. Az alkalmatlanoknak a honvédség kötelékéből való elbocsátása úgy, hogy a visszatérés eleve lehetetlen legyen.

2. A honvédség új tagjainak olyan értékű kiképzése és nevelése, hogy az új demokratikus honvédség vezetőivé alkalmassá válhassanak.

3. A személyi utánpótlás olyan felépítése, amely lehetővé teszi azt, hogy a fejlődés folyamán a volt osztályhadseregből a nép hadserege legyen, vagyis olyan munkás- és parasztszármazású utánpótlás kiválasztása, amelyik társadalmi helyzete, nevelése, képességei alapján vezetőként alkalmas lesz és így a hadsereg személyi keresztmetszetének arányosítása az ország társadalmi keresztmetszetéhez.

4. A helyesen kiválasztott, demokratikusan továbbnevelt tiszti, tiszthelyettesi és tisztesi karnak igen alapos és magasfokú szakkiképzése, hogy a demokratikus új honvédség szakszempontról is tökéletesen megfelelhessen hivatásának. Csak az lehet igazán értékes tagja az új honvédségnek, aki elsőrendű kötelességének érzi önmaga és alárendeltjei legmagasabbfokú katonai kiképzését.

Mi szorosán véve csak a személyi gazdálkodás és utánpótlás szempontjaival foglalkoztunk, de ennél a kérdésnél sem lehet említés nélkül hagyni az egész honvédség problémáit. Bármennyire is világosan megállapíthatók a személyi gazdálkodás irányelvei és a gyakorlatban bármennyire is igyekszünk azokat keresztülvinni, csak akkor fogunk tudni lényeges eredményt elérni, ha a személyi kérdések helyes megoldása párhuzamosan halad az egész honvédség demokratikus felépítésével. Az új honvédséget demokratikus irányban csak akkor tudjuk tovább építeni, ha a személyi téren szükséges tisztogatással és ezzel kapcsolatosan a reakció elleni legélesebb harccal párosul az őszintén és lényegében is demokratikus nevelési és kiképzési rendszer és a honvédség legfelsőbb vezetésének a reakció elleni megalkuvás nélküli harca.

Illy Gusztáv